Forfatteroversigt

Føla med

Kontakt

SPROGMUSEET Redaktør: Ole Stig Andersen

Esperanto som et af mine modersmål

Af Peter Weide 21. april 2009 • I kategorien Plansprog • 🖶 🖂 🚮 🥥

Hvordan kom det dertil, at esperanto blev et af mine tre modersmål?

Min far var tysker. Han forlod Tyskland i 1934, fordi han kunne se, hvad der politisk var under opsejling. Allerede efter første verdenskrig havde han lært esperanto. Nu prøvede han at brødføde sig som esperanto-lærer i bl.a. Danmark. En af hans kursister var en ung, smuk dansk pige, som han giftede sig med i 1937. Jeg blev født i 1947 i Aarhus, men i 1948 flyttede familien til Hamborg. Der voksede jeg op med tre "moders" mål, tysk, dansk og

"Modersmål" er jo egentlig et diskriminerende udtryk. Det er jo ikke alene min moder, som læte mig alle tre sprog. Egentlig burde jeg sige"fødselsmål".

Hvordan gjorde de? Hos os var systemet, at min mor talte dansk med mig, min far talte esperanto, og tysk lærte jeg $af alle \ andre. \ Men \ man \ har \ også \ hørt \ om \ andre \ fremgangsmåder. \ Et \ italienskt \ ægtepar \ talte \ f.eks. \ esperanto \ til \ andre \ fremgangsmåder.$ børnene om formiddagen og italiensk om eftermiddagen.

Mange forskellige systemer kan anvendes, når man vil give sine børn flere sprog fra fødslen. Fælles for dem alle er, at successen er afhængig af, at forældrene selv behersker de/det sprog, de vil videregive, og at de har den nødvendige disciplin til at gennemføre det valgte system.

Hvad er der så specielt ved at vokse op med esperanto som modersmål? Jeg kan ikke svare på det spørgsmål, fordi for mig har det været en helt naturlig ting. Sådan ser også alle de andre "fødte esperantister" på det. Efterhånden findes der ret mange af dem, selv om det stadigvæk er sådan, at de fleste, som taler esperanto, har lært det som unge eller voksne mennesker som et fremmedsprog.

Det er måske mere givende at spørge, hvorfor så mange mener, at det skulle være noget specielt at have esperanto som modersmål. Jeg ser to mulige grunde:

1. Folk har meget lidt viden om esperanto. De har en fornemmelse i maven, at det er noget kunstigt noget, som ikke rigtigt duer til noget som helst.

Nu vil jeg ikke påstå, at de esperantotalende altid er fremragende i deres oplysningsarbejde. Men langt mere $betydningsfuldt\ er-undskyld\ generaliseringen-danskernes\ modvilje\ mod\ at\ lade\ en\ herskende\ betonfast\ fordom$ blive rystet af faktuelle oplysninger og informationer.

Lad mig sige det meget kort: Esperanto er et fuldt brugbart sprog som alle andre levende sprog, bare med den fordel, at det på grund af sin opbygning og regelmæssighed kan læres på en tiendedel af den tid, det tager at lære et andet sprog.

Der er ingen forskel mellem at have esperanto som eet blandt andre af sine "fødselssprog" og at have hvilket som helst andet sprog som eet blandt andre "fødselssprog".

2. Folk i Danmark opfatter det ofte som normalt, at man kun har eet modersmål. Spørgsmålet er så, hvad "normalt" er. Opfatter vi "normalt" som det, det store flertal gør, så er det nok rigtigt. Men desværre misforstår man ofte "normalt" som "naturligt". Det er ikke naturligt kun at have eet modermål: Det ligger ikke i vores gener, at det er sådan. Det er kulturellt betinget, at de fleste kun har et modersmål. Dette overses af mange mennesker. De har derfor heller ingen vanskeligheder med at opfatte nogen, der har flere end eet "fødselssprog" som værende noget særligt, måske endda mærkeligt. Og da danskerne lever i et land med kun et sprog, er det langt væk fra deres horisont, at der er mange lande, hvor det er standard at kunne flere sprog, at f.eks mange belgiere, især i Bruxelles, vokser op med flamsk og fransk, at Luxembourg har tre (!) officielle sprog.

Og så må vi ikke glemme, at der i Danmark opstår et bestemt negativt billede af flersprogethed. Det, som vi betegner som "tosprogede børn" er jo slet ikke tosprogede børn. Vi bruger dette begreb, når vi omtaler børn, som hverken kan det ene eller det andet sprog rigtigt. Derfor opfattes de ikke som rigt udstyret, men som hjælpeberettigede. Et mere rammende udtryk ville være "halvfabeter".

Hvordan er det, at have esperanto som et af flere modersmål? Aldeles normalt, ikke anderledes end når man har flere andre sprog som modersmål.

Men hvad giver esperanto, som ingen andre sprog kan?

Jeg har fra tidligste barndom oplevet det, som vi i dag kalder globalisering. Her mener jeg den gode globalisering, nemlig den der er baseret på det demokratiske princip om ligeberettigelse. Ikke den "globalisering", som betyder overherredømme af det ene sprog, som af mange ses som det værste dræbersprog af alle og som så mange danskere er så ivrige efter at få indført, at de slet ikke ser, at de dermed fremmer tilbagegang, eller endda fuldstændigt tab af det danske sprog uden at opnå deres mål, bedre international konkurrencedygtighed.

I øvrigt ikke kun overherredømme af selve sproget, men også af de to store nationer, som har dette sprog som modersmål.

Der har altid i mit liv været kontakt med mennesker fra hele kloden. Og denne kontakt har ofte ført til større nærhed end ved brug af andre sprog, som bruges i internationale kontakter. Med en hotelreceptionist i Kathmandu kan jeg tale engelsk, men folks liv oplever jeg, når jeg bor hjemme hos dem, når jeg sidder og taler det sprog, som vi alle har lært for at få direkte kontakt til andre, som ikke taler ens modersmål. Esperanto åbner hele verden for mig, mine internationale kontakter er ikke begrænset til det område, hvor man taler et stort nationalt sprog, jeg tilfældigvis kan, Seneste sprognyheder 🚵

Sprogforskerne fandt en skat i skoven | politiken.dk

a.

Lille indsats styrker små børns sprog \mid

Lad os komme det danske 'jantekomma' til 26/4 livs | politiken.dk

23/4 Ud med sproget - Berlingske Mener | www.b.dk

20/4 Unikt runefund i centrum af Odense | videnskab.dk

John Holm, Pioneer in Linguistics, Dies at 72 | 4/1 www.nytimes.com

Young women, give up the vocal fry and reclaim your strong female voice | www.theguardian.com

20/5 Bill Funding Native Language Programs Passes | mtpr.org

Sounds Of The Pilbara II: Songs In Language finishes recording - WAM - West Australian Music \mid wam.org.au

Seven US Senators Introduce Bill to Promote Preservation of American Indian Languages - Native News Online nativenewsonline.net

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sprogmuseet.dk på et større kort

Mere i kategorien 'Plansprog'

Otto Jespersen og ido

Otto Jespersen og esperanto

Otto Jespersen og volapük

Vilhelm Thomsen og fællessproget

Nye kommentarer

Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?

Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish

Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet

Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?

Monica Scheuer til Jødiske efternavne

jane til Jødiske efternavne

InglêS til Sprogene i Mozambique

Birgit Eggert til Hvad er der blevet af Maren?

Grethe Movsing til Hvad er der blevet af Maren?

Henrik Klindt-Jensen til Ded borrijnholmska måled

Artikler om

være det engelsk, fransk, russisk, spansk eller tysk. Det gælder dog selvfølgelig ikke kun for dem, som har det som modersmål, men for alle, som har lært esperanto.

Peter Weide pensioneret folke- og realskolelærer

Læs også:

- Esperanto Kulturfestival i Helsingør Den internationale kulturfestival "Kultura Esperanto Festivalo" præsenterer
 original esperantokultur og finder i år sted her i Danmark. Festivalen foregår d. 7 juli 2009 til d. 12. juli 2009 i Helsingør,...
- Esperantobyen Herzberg Tosproget skiltning i Herzberg am Harz: Tysk og esperanto (Foto: www.ic-herzberg.de) Jeg bliver gerne spurgt om esperanto virkelig tales og bruges i hverdagen, til fest og fagligt. Mit svar er...
- Internettets betydning for esperanto
 Esperantos flag siden 1903 Internettet fik sit gennembrud med Tim Berners-Lees bidrag sidst i 1980-erne, som førte til oprettelsen af www. For at kunne se, hvad internettets sejrsgang betyder for...
- 4. Esperanto ved jernbanerne i 100 år Skaberen af esperanto, L.L. Zamenhof (1859-1917), fejres i dag, 15. december, på sin 150 års fødselsdag. (Foto: Wikimedia) I sommeren 1909 blev der arrangeret international esperantokongres i Barcelona. Blandt deltagerne...

Tagget med: esperanto, modersmål, Plansprog, video

9 kommentarer

Jeg synes et sprog som Esperanto virker spændende og pirrende på min nysgerrighed. Hvordan er det så nemt? Hvordan placerer det sig imellem de forskellige europæiske sprog?

Men de gange jeg er stødt på mennesker der taler esperanto, er jeg oftest blevet frastødt af deres missionerende stil og deres fortælling om de eksklusive selvskab. Ikke at de selv karakterisere det sådan, men selve historien om at man kan finde personer over hele jorden der vil byde en velkommen, bare fordi man deler et sprog, får mig til at associere i retning af ny-religiøse fællesskaber.

Det at tilegne sig et sprog, er for mig, et spørgsmål om at man at ville kommunikere med et bestemt folk og læse deres litteratur. Jeg rejser ofte til tyskland, interesserer mig for tyske filosoffer og kender mange søde og rare tyskere og derfor har jeg en motivation for at lære sproget tysk.

 $Engelsk\ liges \verb"a" og s" a har det ogs" a den egenskab at det er andetsprog for mange mennesker verden over.$

Der er sikkert mange flinke mennesker der taler esperanto, men jeg kender ikke personligt nogen der taler det. Og jeg kan ikke bruge det som erstatning for engelsk, da gadesælgeren i Istanbul, Goa eller Hong Kong hverken taler dansk, tysk, fransk eller esperanto, men engelsk! Så der er ikke mange grunde for mig til at lære esperanto. Der er ihvertfald en 10-15 sprog der står højere på min rangliste.

Det undrer mig at der i artiklen er denne undertone af forargelse over at vi ikke har indset esperantos fantastiske egenskaber. (fx "danskernes modvilje mod at lade en herskende betonfast fordom blive rystet af faktuelle oplysninger og informationer")

Jeg får den fornemmelse at der er en kulturel del til sproget esperanto, som omhandler følelsen af at være 'det misforståede verdenssprog'. 'Hvis alle bare talte esperanto, ville verden være et bedre sted!'

Denne form for utopisk idealer er jeg for pragmatisk til at købe. Hvad jeg derimod synes ville gavne verden, ville være at alle burde lære flere sprog i det hele taget. Der er mange indsnæverede danskere, der forhåbentlig ville få lidt mere forståelse for andre kulturer, udsyn og tolerance hvis de kunne kommunikere med andre end kun danskere.

Svar

Særdeles interessant indlæg! For 4 siden begyndte jeg at lære Esperanto, og selvom mine erfaringer er beskedne i forhold to Peter Weides kan jeg også fortælle om de mange berigende interkulturelle møder som jeg har haft ved brug af Esperanto.For en uge siden vendte jeg hjem fra en kongres i Tyrkiet, hvor der deltog 40 esperantister fra 16 lande, der talte om mange forskellige emner udelukkende på Esperanto.

Svar

Peter Weide

aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk Biblen bogstaver børn Danmark Dansk Dialekter

engelsk esperanto Formidling fransk identitet konsonanter Medier modersmål Musik Navne norsk Ord ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion romanske sprog russisk sjov skriftsprog sprogdød Sproggeografi sprogkort Sprogpolitik sprogteknologi svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale Underholdning video vokaler

Arkiv	Resources
anuar 2015	Ethnologue: Languages of the World
cember 2014	Forvo – All the Words in the
rember 2014	World. Pronounced.
j 2014	LL-Map: Language and Location
arts 2014	Minority Rights Group
bruar 2014	Omniglot. Writing Systems and Languages of the World
tober 2013	UNESCO Atlas of the World's
gust 2013	Languages in Danger
ts 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
nuar 2013	
ember 2012	
vember 2012	Resurser
tober 2012	
eptember 2012	Bogstavlyd
i 2012	Dansk sprognævn
ni 2012	Den danske ordbog
ij 2012	Dialekt.dk
oril 2012	dk.kultur.sprog
arts 2012	Korpus.dk
oruar 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
uar 2012	Ordbog over det danske sprog
ember 2011	Ordnet. Dansk sprog i ordbøger og korpus
ember 2011	Sproget.dk
ober 2011	Svenska Akademien
tember 2011	∂ (Schwa.dk)
ust 2011	o (co.ma.any
2011	
ni 2011	
aj 2011	
pril 2011	
arts 2011	
bruar 2011	
nuar 2011	
ecember 2010	
ovember 2010	
tober 2010	
ptember 2010	
ni 2010	
aj 2010	
ril 2010	
arts 2010	
bruar 2010	
nuar 2010	
ecember 2009	
ovember 2009	
tober 2009	
otember 2009	
igust 2009	

iuli 2009

iuni 2009

@Biørn Nielsen

Hvorfor er esperanto sà nemt?

Lad mig nogle bare nævne nogle ting:

- Der findes kun to kasus: nominativ og akkusativ
- Der findes kun een konjugation, ingen uregelmæssige verber.
- $Præpositionerne \ bruges \ ikke \ vilkårligt, som \ i \ de \ nationale \ sprog, \ men \ har \ meget \ fastlagte \ betydninger.$
- Et system af affikser udvider hurtigt ordforrådet: —ar- betyder "en gruppe af", så man lærer træ = arbo og behøver så ikke at lære det nye ord for "skov", fordi man kan danne "arbaro". —i- er et værktoj: skribi = at skrive, skribilo = alt muligt, som bruges for at skrive med. Denne udtryksmåde virker måske lidt udifferentieret, men i de fleste tilfælde er det klart, hvad man taler om. Ellers kan man bruge fontoplumo = fyldepen, kreto=kridt, krajono = blyant osv.

 $Hvordan\ placerer\ det\ sig\ imellem\ de\ forskellige\ europæiske\ sprog?$

Esperanto-grammatikken er så at sige essensen af de indoeuropæiske sprogs grammatik, ordforrådet er for det meste taget fra de romaniske sprog, der er en del germaniske rødder og nogle slaviske islæt. Det, som Zamenhof har gjort, kan sammenlignes med det, forskellige forfattere i europæiske lande har gjort for deres nationale sprog: At bygge et fælles sprog op ud fra det eksisterende materiale.

Desværre må jeg medgive, at man kan træffe særlinge og missionærer blandt esperantisterne. Men er det noget specielt? Er det ikke fælles for de fleste foreninger? Jeg ser også sådanne mennesker i sportsklubben f.eks. Og hvad så? Man kan jo vælge kontakten med dem fra.

Esperanto er på ingen måde en religion. Sproget kan bruges til lige den internationale kommunikation, man har lyst til

Ja, det er rigtigt, at man KAN møde esperantotalende over hele jorden. Logikken er nok en lidt anden: Normalt vil folk, som lærer sproget, være nogen, der er interesseret i at kommunikere med folk fra hele verden, ikke "kun" med et sprogområde. (Hvilket der absolut ikke er noget forkasteligt i, hvis man har en forkærlighed for et bestemt sprog.) Derfor er de fleste esperantotalende nok lidt mere gæstfrie en gennemsnittet af verdensbefolkningen.

Jeg vil gerne sætte spørgsmålstegn ved påstanden om gadesælgerne. Selvfølgelig er engelsk et stort sprog. Men jeg hører fra venner, at den japanske tolder i lufthavnen ikke kunne noget fremmed sprog. Jeg oplever i Italien ofte, at folk ikke kan engelsk. (Og at ideologien om engelsk som det verdenssprog, alle taler, er så betonfast blandt nogle af mine danske familiemedlemmer, at de ikke engang kan registrere, at de ikke kommer videre med engelsk.) I sportsklubben kommer folk tilbage fra ferien og undrer sig over, at man 50 km væk fra hovedstaden (Prag og Warszawa) ikke kunne engelsk. Sådan kunne jeg fortsætte. Og så har vi endnu ikke nævnt de forhenværende franske og spanske kolonier, hvor det åbenbart heller ikke er så nemt at klare sig på engelsk.

Jeg vil ikke fornærme nogen, men mange danskeres tro på, at engelsk er det af alle talte verdenssprog, er ikke i overensstemmelse med realiteterne. Min formodning er, at de har denne opfattelse, fordi de ikke bevæger sig ud af det faglige, kulturelle, sociale eller geografiske område, hvor de kan klare sig med dansk og engelsk. Selvfølgelig er det noget pjat at sige 'Hvis alle bare talte esperanto, ville verden være et bedre sted!'. De to tyske stater har været et glimrende eksempel på, at et fælles sprog ikke automatisk fører til fredelige forhold

Jeg vil ikke sige, at jeg er forarget over, at danskerne ikke har indset "esperantos fantastiske egenskaber". Men jeg indrømmer, at jeg er skuffet over den modvilje, jeg så ofte oplever, når jeg prøver at give information, efter at nogen har ytret noget nonsens om sproget og dets brugere. Hvad denne indstilling angår, må jeg sige, at oplysningstidens krav om at danne sig en mening på grundlag af information og argumenter er glemt af store dele af befolkningen.

Jeg er meget glad for at opleve det modsatte: Muligheden at skrive her på hjemmesiden og at føre en rolig diskussion.

Det ville jo være godt, hvis folk kunne lære flere sprog. Men kan de det? Jeg har nu i 40 år, tildels som elev, tildels som lærer, oplevet diskussionen om resultaterne af sprogundervisningen i skolen. Der kommer en undersøgelse, som viser, at resultaterne ikke er gode nok. Så kommer der en reform og alle er glade. Så kommer nogle år senere den næste undersøgelse, som så igen konstaterer, at resultaterne er for dårlige. Det cirkus har jeg så set gentage sig nogle gange.

Vi kan ikke give eleverne flere timer til sprogundevisning, simpelthen fordi også mange andre fag med lige så gode begrundelser også kræver flere timer.

Vi har hørt forslaget om, at de europæiske elever alle skulle lære to sprog, så var sprogproblemet løst. Bortset fra, at ideen om, at elever kan lære to sprog i skolen, er den rene utopi, så spørger jeg, hvad det vil nytte, hvis en dansker lærer engelsk og polsk og italieneren lærer fransk og tysk.

"Der er mange indsnæverede danskere, der forhåbentlig ville få lidt mere forståelse for andre kulturer, udsyn og tolerance hvis de kunne kommunikere med andre end kun danskere."

Jeg er fuldstændig enig. To års undervisning i esperanto ville give de interesserede elever det værktøj, som de kan bruge til ikke alene at udforske én anden kultur, men, ok, næsten, alle på denne jord.

Sva.

maj 2009 april 2009 marts 2009 Der findes en meget sjov videoklip på Youtube med et lille barn der taler esperanto.

Peter Weide

23. april 2009 • 07:30

For tiden må man gå ud fra, at der verden over findes over 1000 familier, der bruger esperanto som familiesprog, og tallet stiger bestandigt.

Vil man vide mere om emnet, kan man læse "A Mother Tongue Spoken Mainly by Fathers", Language Problems & Language Planning, 20, 3: 263-273, skrevet af Renato Corsetti 1996.

Svar

Peter Weide

24. april 2009 • 10:58

Under http://groups.google.com/group/denask finder man en gruppe forældre, som bruger esperanto som et af deres børns "fødselsmål".

Svar

Bob Felby

26 april 2009 • 01:36

Jeg har lige læst Peter Weides "Esperanto som et af mine modersmål", og jeg må sige at sjældent har man set så god en artikel om Esperanto.

Tænk at have været så heldig at vokse op med tre modersmål.

Jeg selv har kun et. Jeg er født i København og voksede op med dansk. Men i skolen var jeg tvunget til at lære tysk, hvad der for mig var et meget svært sprog. Og jeg forlod skolen da jeg var 13 år, så jeg kunne faktisk slet ikke tale tysk.

Men jeg havde i det mindste fået lyst til at kunne tale med hele verden, og det kan man jo som bekendt ikke på

Så jeg satte mig for at lære Esperanto, hele verdens andet sprog. Det er neutralt og derfor mere egnet end noget andet sprog til internationalt brug. Og så er det jo også meget lettere.

Jeg må indrømme at jeg i begyndelsen havde lidt svært ved at lære det, men efterhånden kom jeg efter det. Folk begyndte at sige, at mit danske var blevet meget bedre. Det er kun en af fordelene ved at lære Esperanto, at man begynder at forstå også sit eget sprog.

Efter et par års studium begyndte jeg at cykle rundt i Tyskland. Det var forbavsende for mig, hvor meget jeg egentlig forstod af det tyske. Og det blev bedre dag for dag. Selvfølgelig tilbragte jeg det meste af tiden sammen med tyske esperantister.

Jeg fandt hurtigt ud af at vi mennesker i grunden er det samme, og som følge deraf blev jeg militærnægter. Jeg syntes ikke der er nogen som helst grund til at dræbe hinanden. Efter et par lange år i Gribskovlejren rejste jeg til England, blev gift, arbejdede seks år i England og lærte lidt af et af de mest vanskelige sprog i Europa. Vi tog tilbage til Danmark. Arbejdede der i omkring 11 år til vi omsider havde fået nok af det.

Vi tog til Aûstralien i 1974 og er her endnu. For os er dette land det bedste. Vi er medlemmer af Aûstralia

Esperanto-Asocio, og kommunikerer nu med hele verden på Esperanto, det bedst egnede sprog for international forståelse.

Jeg må lige tilføje at jeg et par gange har været tilbage til Danmark. Selvfølgelig var det dejligt, men en stor skuffelse er det alligevel, at danskerne så villigt har akcepteret så mange engelske ord i sit sprog.
Når man i 35 år ikke har talt dansk er det et schock for systemet at høre ens modersmål så forurenet! Hvis det fortsætter, vil det ikke vare mange år føend det danske sprog er komplet udslettet.

Svar

@Peter Weide: Tak for en god artikel!

@Bjørn Nielsen: Tak for en god kommentar!

Jeg taler selv esperanto, og synes at det har givet mig meget (mest på det "åndelige plan"). Jeg ville ønske at flere havde lyst til at lære sproget og ta' del i den atmosfære det skaber (og læse dets litteratur!), men jeg er træt af esperantister der missionerer. I stedet for at fortælle folk at de har "fordomme" og at de er "dumme", burde vi få næsen ud af vores ordbøger og gå ud i samfundet og være stolte af at vi kan et spændende sprog!

De der skriver lange forsvarstirader for esperanto, burde læse B. Nielsens kommentar én gang til, og tænke lidt mere over hvilket indtryk vi skaber af os selv.

Svar

Tony Sar (Kanarioj)

6. februar 2011 • 22:52

Mi parolas en Esperanto. Lernis ĝin en la Universitato de La Laguna en Tenerifo. En la jaro 2011 la Universala Kongreso de Esperanto okazon en Kopenhago. Mi ĉeestos ĝin. Ĉu mi povos persone paroli kun sinjoro Bjorn kaj saluti lin en neŭtrala facila idiomo? Lernu ĝin estimata sinjoro kaj vi havos ŝancon interparoli kun homoj el la tuta tero en planita linvo internacia.

Svar

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.

© 2016 SPROGMUSEET • Kører på WordPress. Tema baseret på Mimbo